

sanctæ ecclesiæ, usque ad confirmationem Spiritus sancti per chrisma. Ab hoc primo Spiritus sancti dono usque ad septimum, nullus Christianus suam commatrem in conjugio recipere debet; et qui præsumpserit, anathematis vinculis religetur in perpetuum, nisi pœnitentiam egerit dignam. Similiter qui suam filiam, quæ intra hæc septem dona quæ supra diximus, vel ad se vel suo filio in conjugio dedit. »Cum ergo videamus Gordianum ad Deum dedit scribentem, sequitur ut Labbei ac Mansii dubitationes contra pontificiæ epistolæ ad Gordianum sinceritatem prope jam eventilentur.

Gratiani canonum collectio.

Gregorius Nazianzenus.

Gregorius Rom. PP.

Hieronymus.

Hilarus PP.

Hormisda PP.

Innocentius PP.

Isidorus Hisp.

Joannes Chrysostomus.

Joannes (VIII) PP.

Josephus Cæsariensis in ecclesiastica Historia.

Judicium canonicum.

Judicium synodale.

Justiniani leges.

Leo PP.

Liber dogmatum ecclesiasticorum.

A Liber Soliloquiorum.

Martinus episcopus.

Origenes.

Pœnitentiale quoddam.

Paterii canones.

Prosper.

Regula clericorum.

Serapion abbas.

Silvester PP.

Siricius PP.

Smaragdus.

Symmachus PP.

Synodi Africanæ variæ, Agathensis, Alexandrina, Ancyrana, Antiochena, Apostolorum, Arausicana, Arbenensis (*nisi est pro Narbonensis*), Aurelianensis, Bracarenensis, Carthaginensis, Constantinopolitana, Chalcedonensis, Gangrensis, Hibernensis, Hispalensis, Herdensis, Illiberitana, Laurasica (*nisi est pro Arausicana*), Laodicensis, Matisconensis, Narbonensis, Neocæsariensis, Nicæna, Romana, Sardinensis, Terracinensis, Toletana, Valensis, Valentina, Vasensis, Vercellensis, Urbica.

Theodorus episcopus.

Vigilius PP.

Vitæ monachorum.

Vitæ patrum Ægyptiorum.

Viæ sanctorum.

Zacharias PP.

Zosimus PP.

EPISTOLA CANONICA

Quam debent adimplere presbyteri, diaconi, seu subdiaconi (1).

(Apud Mai, *Scriptorum veterum Collectio nova*, VI, 101.)

I. Primum omnium fidem catholicam omnes presbyteri, et diaconi, seu subdiaconi memoriter teneant; ut si quis hoc faciendum prætermittat, XL diebus a vino absteat: et si post abstinentiam neglexerit, ad emendandum replicetur in eo sententia.

II. Ut nullus presbyter (2), diaconus aut subdiaconus cum mulieribus habitare aut conversari præsumat; et si inventus fuerit hoc faciens, de gradu deiciatur: insuper et exilio destinatus, dies suos in pœnitentia finiat.

III. Ut ea quæ a Deo conservandis Christianis principibus amore illata sunt vel fuerint ecclesiis vel titulis, nullus exinde subtrahere præsumat, ne sacratæ res depopulentur. Et si quispiam præsumpserit, res quæ fraudatæ sunt, quadruplo restituantur; aut si non habuerit unde, ipsa loca amittant; et res ipsæ quæ fraudatæ sunt, ab episcopo ipsius recolligantur, et in ipso loco unde ablatæ sunt refirmentur.

IV. De presbyteris qui eos ad communionem recipiunt, qui incestas nuptias contrahunt, id est ma-

triniam, cognatam, vel socrum, aut filiastram, vel proxima agnatione conjunctam in conjugio sibi sociant, et ad eos pervenerint, admoneantur ut separentur; qui si distulerint, communionem priventur, et oblationes eorum in sacro altari non recipiantur. Et si presbyter sciens hoc neglexerit, distringendo, aut amicitiam temporalem attendendo, ad communionem cum receperit sine emendatione aut pœnitentia, canonicæ subjaceat sententiæ.

V. De his presbyteris qui post primam vel secundam correptionem seu admonitionem recipiunt idola colentes, vel insipientes homines, qui ad fontes atque ad arbores sacrilegium faciunt, necnon dies Jovis ac Veneris propter paganorum consuetudinem observant [vel cerbolum aut anniculas faciunt, hoc est suffitores et cornua incantant (3)], et eos post primam aut secundam admonitionem communicaverint, aut oblationes eorum susceperint, XL dierum spatium in pane et aqua sint contenti.

VI. Ut nulli sacerdotum extra jussionem episcopi sui procuraciones sæculares liceat suscipere, excepta

(1) Ex codice nobilissimo Vaticano sæculi X litteris Langobardicis scripto.

(2) Voc. *presbyter* deest in cod. Vat.; sed adest in

Barberinio.

(3) Verba hæc sunt in codice Barberinio, sed absunt a Vaticano.

jussione pontificis sui, religiosas causas, ecclesiarum A videlicet, aut clericorum, pauperum vel viduarum, sicut sacri præcipiunt canones. Si quis contempta hac observatione in talibus causis se implicasse inveniat, canonicæ sententiæ de ansu præsumptionis subiaceat.

VII. Ut si cui sacerdoti ex qualibet muliere denuntiatum fuerit, ut exinde suspectio malæ opinionis efficiatur, nullam cum ipsa habeat conversationem, neque in secreto, neque in presenti: si deinceps inventus fuerit post secundam et tertiam contestationem, ut contemptor, gradus sui periculum sustineat.

VIII. Ut in nulla ecclesia cujuslibet dioceseos ubi baptismus sit, presbyter absque diacono esse repariatur. Inde omnis presbyter non habens diaconum, eligat sibi personam, et plebi suæ innotescat; tunc ad pontificem suum consignans deducat, cujus vitam probatam habeat, et diaconus consecratur. Quod si distulerit presbyter dicens, eo quod non habeat talem clericum, episcopus suus provideat ex ecclesia sua aut unde voluerit bonam personam: tantum est, ut sine diacono non sit. Constituimus enim ut diaconus in uno cubiculo cum presbytero suo maneat, deferens ei honorem ut dignum est; ante quorum lecta clerici simili modo manere videantur, ut semper absque suspicionem sint, et Deus propitiatur. Non existente presbytero intra domum, si ubicunque abierit, diaconus post ejus egressum locum ejus obtineat, ad suscipiendum vel ordinandum quod utilitas domui est: ita demum ut non presbytero suo superbiat; nam si hoc attentaverit, ab episcopo suo de contemptu superbiæ judicetur: et de accessu ecclesiæ quod supra altare ponitur, seu undecunque accedere potest sub amborum sigillo sit; et non unus sine alterius notitia expendere ubi necessarium fuerit præsumat.

IX. Ut nullus presbyter, diaconus vel clericus in dicecesi constitutus prædia ecclesiæ, hoc est terras, potestatem habeat venundandi, sed nec cuiquam parentum suorum donandi. Et qui hoc egerint, sub omni celeritate reddito pretio ad loca sacra quibus competunt, revertantur. Si autem hac observatione contempta quis hoc præsumpserit, res proprias in ipsa ecclesia relinquat, et ipse foras ejiciatur, eo quod divinæ congruat rationi ut qui ecclesias accipiunt, ad regendum, non ad dispergendum accipiant. Simili modo nullam habeant potestatem quolibet modo ad alienandum neque infiduciandum neque venundandum; sed nec sine voluntate pontificis sui vicarios dandum aut liberos dimittendum. Qui hoc præsumpserit, ut superius censuimus, si habet proprietatem suam, aliud tantum restituat; si non habuerit, exspoliatus omnibus foris ejiciatur; ipsæ tamen res ad ecclesiam cujus res sunt revertantur.

X. Ad nos perlatum est eo quod quidam conjugati habentes titulos in quibus deserviant, de sacris vestibus mulierum vel filiarum suarum ornamenta faciant, et proprietario jure sibi defendant, quod Christianis hominibus nec loqui convenit, ut res sacras vel quæ in sacro loco offeruntur, mulieribus suis usurpent vel filiis aut parentibus: etsi hoc probatum fuerit, superiorum feriat sententia.

XI. Omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi, vel cunctus clerus qui sub episcopo esse noscuntur, si causas habuerint, et minime potuerint inter se deliberare, tunc ad pontificem suum conveniant ad causam suam dicendam. Nam per nulla sæcularia judicia adire præsumant; et qui hanc præceptionem contempserint, superioribus pœnis subiaceant, ita ut in pœnitentia sint abstinentes a vini potatione vel ab esu carniæ, donec ad metropolitanum suum accedant.